

הבנינו ואלמדה

אוצרות דעת, נספי וזיוק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

בלתי לה' לבדו!

אמרותיו הטהורות ומעשיו התמימים

אחר מיטתו ולאורו של כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא (ארה"ב) זיע"א

מפני שהוא מנסה לעבוד על מדת הענוה, או יותר גרוע מפני שהוא רוצה להציג את עצמו כעניו. אכן כשהאדם זוכה שהקב"ה מלבישו בענוה ויראה, מפני שהוא לומד תורה לשמה ועוסק בכל עת בתשובה ובזיכוך עצמי, אזי יש לו את ההשגה בזה. הוא נמצא במקום אחר לגמרי. הוא גר בכרך, בכרך של עבודת ה'. וענוה זו, היא ענוה מושלמת מכל הצדדים. ומי שיש לו ענוה כזו, יכול להיות עם ענוותנותו בשמחה תמידית!

שברון לב מהוה בשמחה

הנה הגה"צ ר' אליעזר דוד פרידמן זצ"ל העיד ששמע כמה פעמים מה'אמרי חיים' מוויזניץ זיע"א שאמר: "הכרתי כמה יהודים שהיה להם האיזון הנכון (the perfect balance) בין שברון לב ושמחה". והוסיף: "אם יבואו להודיע לי שבמקום פלוני אפשר לראות יהודי שכוחו להחיות מתים, ובאותו זמן אפשר לראות במקום אחר יהודי שיש לו את האיזון הנכון בין שברון לב ושמחה, אבחר לראות את השני". התכוון כי היכולת להיות שמח ומיושב בדעתו ותוך כדי כך שפל בלב, היא מומחיות עצומה, והיא מהיסודות של להיות יהודי ירא שמים באמת, ואינו קל להגיע לזה.

והנה היה לנו יהודי שהגיע לזה. כולם מעידים על זה. תמיד היה מיושב בדעתו, תמיד היה בשמחה. כל כך שימח אחרים, כל כך חיזק אחרים. בכל התנאים ובכל המצבים. ובאותו זמן הרגיש כל כך שפל. אי אפשר לתאר את הרגשת השפלות שלו. עשרות שנים הוא צעד על החבל הדק המחבר בין שברון הלב והשמחה.

רב ותלמיד בזמן אחד

הנה במסכת פסחים (ק"ז, א) מבואר שצריך ללמוד מתוך שמחה, והקשו מ"הא דאמר רב גידל אמר רב: כל תלמיד חכם היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר - תכנינה, שנאמר שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר, אל תקרי שושנים, אלא שושנים, אל תקרי מור עובר אלא מור עובר. ותירצו בתירוץ הראשון: לא קשיא, הא ברבא, הא בתלמידא". הרב לומד מתוך שמחה, והתלמיד יושב עם ביטול והכנעה ושברון לב.

אכן הצדיק היות שהוא כל כך מזוכך ומעודן וקרוב אל ה', הוא נחשב באותו זמן גם רב וגם תלמיד. זה אחד מהיסודות של המנהיג, המשייע, הרבי, צדיק האמת. תלמיד הוא של הקב"ה, והרי הוא בטל ומבוטל לפניו כעפרא דארעא, ולכן יש לו שברון לב כל הזמן והוא מרגיש שפל כל הזמן והוא עוסק בתשובה כל הזמן. ובאותו זמן הוא יודע שיש לו שליחות לקרב יהודים לאביהם שבשמים, להראות ליהודים כמה

השכינה. כך סידר הקב"ה שכאשר האדם מתנהג נכונה ולומד תורה לשמה, הוא זוכה לכל הדברים הכתובים במשנה, ואז יכולים בני האדם להתקשר בו ולקיים בו דביקות בתלמידי חכמים.

יסוד הענוה

הנה בכמה מהמפרשים על המשנה שאלו מה זה הלשון "ומלבשתו ענוה ויראה", מה ענין הלבשה כאן? וביארו שבאמת מוכרח הדבר שכבר היה לו ענוה ויראה קודם שלמד תורה לשמה, אחרת לא היה יכול ללמוד תורה לשמה, אלא שלאחר שלמד תורה לשמה, הקב"ה נתן לו את הענוה והיראה במתנה באופן שהן נעשו לו ככלובש שאינו נפרד ממנו.

וכל מי שהתקרב אל צדיק זה, הלא ראה את דברי המשנה מתקיימים במלואם, שהענוה היא מתנה מהקב"ה. השגה היא שהקב"ה נותנה למי שמזוכך ומעודן וכל כוונתו אינה אלא לעשות נחת רוח לשמים. ומלבשתו ענוה. ממש למעלה מדרך הטבע.

בתולדות יעקב יוסף (פרשת קרח) הביא מהרב מהר"י יעבץ במסכת אבות במשנה (פ"ד מ"ד) "מאוד מאוד הוי שפל רוח", וזה לשונו: "ודע כי המופת המובהק לכל התורה הוא השפלות, וההיפך הגאווה, משל לשני בני אדם שיש לכל אחד אלף דינרים, אחד דר בכפר (ששם כולם עניים מרודים) ומסתכל למטה ממדרגתו ומתנאה עליהם, והשני דר בכרך (ששם אנשים הרבה בעלי הון) שמסתכל למעלה ממדרגתו שישפיל עצמו נגדם. כך מי שהוא רחוק מהש"ת וממלאכיו וחסידיו, מתנאה (עם מעשיו הטובים ועם הרוחניות שלו) על שלמטה ממנו. אמנם הצדיקים אשר הש"ת לנגדם תמיד, ישפלו לנגדו עד עפר בהסתכלם למעלה במעלת הש"ת ובמלאכיו וחסידיו!"

הנה דבר זה שופך לנו אור על השאלה כיצד יתכן שאיש כזה שהיה בן של קדושים, מנהיג לאלפים, ויחד עם כן מתמיד עצום, ובקי בש"ס ופוסקים, וחכם בכל עניני החכמה, בין בתורה, בין בחינוך, בין בהנהגה - תהיה לו מדה גדושה כזו של ענוה? והלא דבר הוא שאי אפשר להשיגו אם אינו קיים? צריך להבין שהענוה מתבטאת בהרבה מאוד תחומים בחיי האדם. ביחסיו בין אדם לחבירו, בסלידתו מן הפרסום, בקבלת היסורים באהבה, וכן הלאה. הרבה מאוד נקודות בלבו תלויות במדת ענוותנותו. ובכן, כשהאדם משחק ענוה - "אין צורך לקום בשבילי..." מה הסימן לדעת שאינה ענוה אמיתית? האמת שלא צריך להיות פיקח גדול לראות זאת, אבל אחד מהסימנים המובהקים הוא שהענוה אינה מקבלת אצלו ביטוי בכל מה שמסביב סביב, כי זה מוכיח שאינו מרגיש שפל באמת. הוא רק מתנהג כך מבחוץ, או

כלל ישראל איבד לפני כשבוע את אחד מצדיקי הדור, האדמו"ר מראחמיסטריווקא (ארה"ב) זיע"א. בהספד שהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל אמר על ה'חזון איש' זצ"ל, אמר שבהקדמת סער הכוונות למהר"ח ויטאל זיע"א כתוב שאם נדמה לו לאדם שהוא לומד תורה לשמה ובאמת אינו כן, רבי מאיר מכחישו, היינו רבי מאיר באבות (פ"ו מ"א) שאומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ומונה שם רשימה של דברים שמתקיימים אצלו, ומי שאינו לומד תורה לשמה, אינם מתקיימים אצלו. וסיים אז רבי איסר זלמן שאצל ה'חזון איש' העדות הפוכה. רבי מאיר הוא זה שמעיד על ה'חזון איש' שלמד תורה לשמה, כי רואים אחד לאחד שהכל נתקיים בו. "כל העולם כלו כדאי הוא לו, נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, וכן הלאה.

וכשאנו מדברים על האדמו"ר מראחמיסטריווקא, הרי כל אחת מהמעלות שמופיעות באותה רשימה, נתקיימה אצלו בפני כל עם ועדה, והרי משנה זו מוכיחה עליו כאלף עדים שעסק כל ימיו בתורה לשמה. נתקיים אצלו במלוא המובן מה שנאמר שם: "אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות". וכן מה שנאמר: "ומלבשתו ענוה ויראה". באופן כזה שרק תורה לשמה יכולה לעשותו.

אכן מאז הפציע אורו של הבעל שם טוב הק' זיע"ע, קיבלה משנה זו עומק חדש. הבעל שם טוב הרי הנהיג והדריך שהיהודי יקשר את עצמו לצדיקים ויתדבק בהם. האמת שזו גמרא מפורשת והמגן אברהם הביא זאת להלכה איך צריך להתדבק בתלמידי חכמים וללמוד מהם. אך כידוע הבעל שם טוב הנהיג זאת כיסוד גדול בעבודת ה' וכתלק ממהלך החיים של האדם, לא כדבר שעושים אותו כדי לצאת ידי חובה, ובכן, זה שיש צדיק הדור אשר יהודים יכולים להתחמם לאורו, הוא דבר השייך לכלל.

בלי פירושו של הבעל שם טוב היינו מפרשים את המשנה שיש יהודי שזכה לענוה וליראה ולשאר כל המעלות, אבל יתכן שהוא צנוף בפנינו ואין איש יודע ממנו. אך מאז הבעל שם טוב אנו מבינים שאם האדם לומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ומגיע לידי כך שהתורה מלבשתו ענוה ויראה, אזי התורה מכשרתו להיות צדיק, כהמשך לשון המשנה, וכיון שכן, יש עכשיו מקום ליהודים לבוא אליו ולהתחמם בו ולמצוא בו את הקב"ה. כשיש לו לאדם ענוה ויראה, יש אצלו השראת השכינה, וכיון שיש אצלו השראת השכינה, יכול מי ששרוי במצב ענוה ומרוחק, לבוא לשם ולהתרפק על השכינה. וכן יכול כל אחד לבוא לשם בעת צרה או בימים הנוראים או בסתם שבת כשהוא רוצה להתחמם ולפגוש את

הקב"ה אהבם. ולצורך שליחותו, הוא עוטה על פניו ארשת של שמחה והארט פנים, כי כשאחרים מקבלים ממנו הארת פנים, הם מרגישים את האהבה שהקב"ה אהבם. כלפי הקב"ה, היה עם השפלות העמוקה ביותר. וכלפי השפעתו לאחרים, קיים בעצמו שמועה טובה תדשן עצם. הוא קיבל כל אחד עם כזה רוח לב, עם כזו הארת פנים. הוא שמח עם כל אחד, וחזק כל אחד על כל צעד ושעל. והגם שמדובר במדרגות גבוהות ביותר, עליו לקיים בעצמו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. יגיעו מלשון נגיעה, שלכל הפחות ניגע בקצה המדרגה.

אין מקום לגאווה

הרמח"ל כתב במסילת ישרים (פרק כ"ג): "כי תראה שאין הגאווה מצויה יותר אלא בני שסכל יות". צריך להיות סכל כדי להיות בעל גאווה. מי שיש לו חכמה אמיתית, אינו יודע מה זו גאווה. הוא אינו יכול לסבול את כל הטיפשות הזאת. אם יתבונן האדם ולו במשהו שיש מלכי המלכים הקב"ה ושבאנו לעולם כדי לעבודו, כל עניני הפרסום לא ימצאו אצלו מקום. הרבי זיע"א לרוב עדינותו לא היה מדבר על שום יהודי, אבל את מושג הרדיפה אחר הכבוד והפרסום, המאיים ביותר.

הרמח"ל הביא שם כמה מקורות, וזה לשונו: "ורז"ל אמרו (סנהדרין כז, א): "סימן לגסות הרוח ענינות דתורה". וכן אמרו (זוהר בלק): סימן דלא ידע כלום שבוחי. ואמרו עוד (ב"מ פה, א): "אסתרא בלגינא קיש קיש קריא". עוד אמרו (ב"ר פ"ט): "שאלו לאילני סרק מפני מה קולכם נשמע? אמרו הלוא יהיה קולנו נשמע ונזכר. וכבר ראינו שמשא שהוא מובחר שבכל האדם היה עניו מכל האדם". הנה כי כן, זה הולך ביחד. מי שמלא וגודש ב"ש" ופוסקים וספרי חסידות ומסתופף אצל הצדיקים הקודמים לו, ושומע ומקבל מכל אחד, אין אצלו מקום לגאווה.

מכל מלמדי השכלתי

אכן עוד אחד מהדברים שמורים באצבע על ענוותנותו, הוא קיום הפסוק "מכל מלמדי השכלתי" בהיזיון רב. יכולים לראות זאת בספר 'אמרות מהורות', איך הוא מדבר מר' חיים הערש אייזנבאך ומר' מרדכי הערש שמרלר, ומכל החסידים הוותיקים שקיבל מהם. על אף היותו רבי וכן רבי, מנהיג של עדה קדושה ומכובדת, היה מתפרק תמיד בערגה על אותם חסידים, כשהוא אומר ועיניו מפיקות זיו: "אני עוד זכיתי לראות חסידים ואנשי מעלה".

וכשזכה לישא את בתו של האדמו"ר מסקווירא זיע"א, התבטל אליו לגמרי. קשה היה לראות אותו כחונא דבי נשיאה. הוא היה חסיד של הרבי הרבה יותר משהיה חתן הרבי. הן היתה לו שושלת עצמית ואביו היה רבי מכהן, ועם כל זה ביטל את עצמו כעבדא קמיה מריה, ולמד מכל עובדא שראה אצלו, וכל ימיו דיבר ממנו במורא גדול, ובאמת זכה לקנות חכמה ולהגיע למדרגות כאלה של תורה לשמה וביטול לריבונו של עולם.

אנו צריכים ללמוד מזה מה קורה למי שהולך בדרך הנכונה, מה קורה למי שחוזר בתשובה קודם לימודו ולומד לשם שמים. התמדת... כזו התמדה... לא ביטל רגע. הוא למד שעות ארוכות, ימים ולילות, והכל לשם שמים, כדי להזדכך, להתעורר ולהתעלות. תראו מה קרה לו. תראו מה קרה ליהודי זה. פלאי פלאים.

אין זמן לקבלת קהל

כל גישתו לקבלת יהודים לעצה ולברכה, היתה מתוך ביטול והכנעה, כי ידע שזוהי שליחותו בעולם. בתחילה לא אבה לקבל על עצמו כלל את עול ההנהגה. וכשנשאל על כך על-ידי האדמו"ר ממכונבוקה זצ"ל, אמר לו: "עדיין יש לי ילדים בבית וחוששני שזה יזיק להם". אמר לו האדמו"ר ממכונבוקה: "ומה יצא מבני אביך? זה לא הזיק להם...".

ומשקיבל על עצמו את העבודת להקשיב ליהודים ולהתפלל בשבילם ולהאציל להם מברכות פיו, לא עלה בדעתו להגביל הדבר לזמנים מסוימים. כולם יודעים לומר שאפשר היה להקיש אצלו בדלת במהלך כל עשרים וארבע שעות היום. היה זה דבר פשוט שאם אחד מתכונן לקראת לידה, הוא נוקש בדלתו בשלוש בלילה, והוא יוצא אליו לברכו ולהתפלל עליו. כשהתחננו בפניו שיגביל זאת בזמנים, אמר: "אפשר לקבוע זמנים מתי כן. בשום פנים ואופן לא מתי לא".

תפילה לעני כי יעטוף

שכן אכן אחד מהיסודות של קבלת התפילות, הוא יסוד ההכנעה. כך יש במכתב לפסח מה'אהבת שלום' מקאסוב זיע"א בענין לחם עוני, שמי שהוא נכנע, עונין לו דברים הרבה. הוא יכול לפעול הרבה בתפילתו. כך שנינו במסכת **תענית** (פ"ב, ב): מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחרי, ואמר: אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים. הוּו מרנני רבנן. יצתה בת קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו, וזה אינו מעביר על מידותיו. וביארו המפרשים שההכנעה והביטול הגמור בלי שום גסות הרוח, אשר גורם לו לאדם לשפוף את לבו לפני קונו כילד, הוא אחד מהדברים המועילים ביותר לקבלת התפילות.

אלפי אנשים נהרו אצלו חזו לראות איך פעל בשבילם כדוגמת הצדיקים הראשונים. הוא בכה ביחד עם מבקש הישועה והתפלל עבורו, וחזקו במאור פניו ואימץ את לבו, וזכה להמשיך ישועות גדולות. צריך לדעת מכל זה, לדעת איזה צדיק היה לנו בדורנו.

זירות מופלגת בבין אדם לחבירו

עוד דבר שהבליט את מדת ענוותנותו, הוא רגישותו המופלגת שלא להכאיב לשום יהודי, אף כשהיה צריך לשלם עבור כך מחיר כבד. בשנת תשמ"ד נותח בגופו והיה חלוש מאוד, וכשאמו התקשרה אליו מארץ ישראל לשאול בשלמו, התאמץ בכל כוחו לדבר בקול רם וצלול: "ברוך ה', הכל בסדר", כדי שהיא לא תחשוש לבריאותו ותצטער, וכל-כך התאמץ שמיד לאחר מכן נפל והתעלף.

בימי ב"ב שאחרי פסח וסוכות, בהם נהגו רבים להתענות, היה הרבי מקפיד שלא לאכול בשר (בציעירות היה צם, ואולי הכוונה שהיה מקפיד על כך בעת סבירת הציצית). פעם הכינה לו בתו כדורים של דגים טחונים, והוא חשב שהם עשויים מבשר טחון. נטל אותם בידו, התבונן כמה רגעים ואז אכל. כעבור שעה קלה, הגיש לו המטבח קפה עם חלב, והרבי נבהל: "הרי אכלתי בשר". אז גילה לו הגבאי שזה לא היה בשר אלא דגים. הוציא הרבי אנחת רווחה - "אה... זה היה דגים... חשבתי שזה בשר... לא רציתי לומר". כך היה מוכן לוותר על קפיידא של שנים, העיקר שבתו לא תיפגע חלילה. ומה אתם חושבים קרה אחר-כך? - הוא לא רצה לשתות את הקפה כי חשב מתחילה שהכדורים שאכל עשויים היו מבשר.

מאמרותיו בענין זה

בספר אמרות טהורות, בפרט באמרות הכתובות באידיש, אפשר לראות את מהותו, ובעיקר רואים את מהותו בעמוד האחרון של פרשת תזריע. הוא מדבר שם בשיחתו על ענין זה שעל האדם להזהר בזהירות יתירה שישום אדם לא ייפגע חלילה בגלל חומרותיו. החומרות בין בין האדם לבין קונו, ואם יהודי אחר עלול להצטער בעבורו ולו לרגע אחד, מי צריך להן בכלל? ונדפס שם מכתב הדרכה שכתב ותוך כדי שהוא כותב בענין ההתענות וההזדככות בעבודת החסידות, הוא כותב כך: "כי המובן של תאות העולם הזה, תאות החומר, אינו מוגבל בתאות אכילה, אלא תאות העולם הזה כולל גם עניני

מדות, כגון כבוד, גיאות, ממון, נצחון ומהדומה לדומה, והוא חמור ביותר, ועל זה צריך היהודי להתייגע".

זהו מהותו. הן כך דיבר תמיד על הצורך להזדכך ולא להתגשם חס ושלו. אל תתגשם עם נצחון. אתה יודע כמה האדם מתגשם כשהוא מנצח את זולתו בוויכוח?! אל תנצח. זה טוב, זה נפלא. הפשטות הזאת מאירה מסוף העולם ועד סופו. וזה הגיע לו על ידי יגיעה מרובה. בוודאי היה לו גם זכות אבות, כי היה מגזע תרשישים, צדיק בן צדיק בן צדיק. אך עם כל זה השקיע יגיעה מרובה, כשהוא לומד בכל עת להסתכל על כל דבר נכונה, ולוותר, ועוד פעם לוותר, ועוד פעם לבלוע, ועוד פעם לקבל יסורים באהבה, ועוד פעם למסור את הנפש בשביל יהודי, ועוד פעם לסגור את הגמרא כדי להשתתף בבכיו של יהודי ולחזקו. אין לילה ואין יום. אין 'אני' בכלל. עבד ה' אנכי ומה שנכון לעשות - אותו אני עושה.

מידת ההשתוות

הישוב הדעת שהיה לו... הישוב הדעת הזה הוא תוצאה של ביטול לה'. בתחילה האדם עובד ביגיעה להתבטל לרצון ה', ואחר-כך הוא זוכה אל המתנה של מדת ההשתוות, וכשהוא זוכה לה, הוא באמת רגוע. "מה זה משנה? - אני נמצא בידיו של הקב"ה". לפני כמה שנים המחלה הידועה התגלתה בגופו, והוצרך לעבור ניתוח קשה ומסוכן. ביום הניתוח, בבוקרו של יום, נכנס בדברים עם הרופא המנתח, וסיפר לו שבילדותו היה במצב מסוכן והוסיפו לו את השם חי, ותיאר לו בפורטרוט כל מה שעבר עליו אז. הרופא יצא לגמרי מהכלים - "איך מדבר האדם בכזה רוגע ומספר סיפורים כשהוא יודע שעוד מעט קט הוא נכנס לחדר הניתוחים ועובר ניתוח קשה ומסוכן?".

הנה כי כן, ביטול להקב"ה. עוד פעם להתמסר ליהודי, ועוד פעם התמדה, ועוד פעם תיקון המדות. האור הבהוק שפניו הפיקו אשר גרם לכל מי שהתקרב אליו להרגיש שיש מנהיג לבירה, הוא תוצאה של עבודת ה' כזו. התפילה בשברון לב... אלה שהתפללו עמו בימים הנוראים, ידעו לומר שהם מרגישים את הארת השכינה. אכן כן, במקום שיש ענוה - שם השכינה שורה, וכשהשכינה שורה - מרגישים אותה, ויכולים להתפלל והתפילה נענית.

עדות היא לכאי עולם

עצם זה שהקב"ה סיבב שיתגורר באר"ב. הן איש ירושלים היה וקשה היה לו הדבר עד מאוד שהוא צריך לשהות בגולה, ואף הביע את צערו במכתב ששיגר לאביו, ואביו השיב לו במכתב: "חייל אינו אומר למי שלמעלה ממנו איני רוצה לעבוד כאן אלא כאן". אכן עכשיו אנו רואים שהקב"ה רצה להאיר את ישראל בגלותם. הוא רצה שבני הגולה יוכלו לראות איך נראה יהודי ירא שמים. הרי הדבר נוגע כל-כך, בפרט בעולם של חושך כאשר אנשים אפופים בשקרים, ורבים המה השולכים מבלבלים באמרום: "הכל שקר, הכל זיוף". והנה כאן זכו לראות מה זה להיות ירא שמים אמיתי החי עם אמונה ובטחון, תורה ותפילה, ואיך אדם כזה זוכה להגיע למדרגות גדולות וכל הכתוב במשנה באבות מתקיים בו.

המשנה אומרת לכל אחד מאתנו: אם אינך יכול ללמוד תורה לשמה בדרגת הצדיק, תתחיל ללמוד תורה לשמה לפי דרגתך. תתחיל לחזור בתשובה לפי דרגתך. תתחיל להסיר חתיכות גדולות של גאווה ממך. תתחיל להיזהר קצת יותר בבין אדם לחבירו. תסתכל קצת יותר איך תוכל להטיב ליהודי אחר. זוהי חובתנו, להסתכל על יראי ה' וללמוד ממעשיהם. יעזור ה' שנוכל להמשיך לצעוד בדרך זו, עם ההסתכלות הנכונה, ולהמשיך להתדבק בצדיקים ועל ידם להתדבק בו יתברך.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הרבי צוק"ל כותב כך: "כי המובן של תאות העולם הזה, תאות החומר, אינו מוגבל בתאות אכילה, אלא תאות העולם הזה כולל גם עניני מדות, כגון כבוד, גיאות, ממון, נצחון ומהדומה לדומה, והוא חמור ביותר, ועל זה צריך היהודי להתייגע!"

הרבתונות

הלב הוא העיקר!

תנה בני לך לי – אחר הלב יגרר כל הגוף!

אלו שהיה לבם חלש מאיזו סיבה שתהיה, לא הצליחו אע"פ שהיו להם כל הכשרונות שבעולם.

כן אנו רואים שכל פעם שהראשונים והאחרונים מדברים על ירידת הדורות, הם מדברים על זה שנתמעטו הלבבות, וכלשון רש"י (ב"מ לג א): "שבימיהם לא היה גמרא בכתב, וגם לא היה ניתן לכתוב, אלא לפי שנתמעטו הלבבות התחילו דורות אחרונים לכתב". וכן כתב רבינו חיים ויטאל זיע"א: "בשער הקדושה, שלפי שנתמעטו הלבבות, לכן אנו צריכים לדרכי עבודה חדשות.

הא לנו שהכלי לעבודת ה' הוא הלב ולא המוח, ולכן אנו מבקשים בברכת אהבת עולם - "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל", ואין אנו מבקשים על המוח - "ותן במוחנו ריכוז ותפיסה וכשרונות, כי ההצלחה בתורה אינה תלויה כלל במוח אלא בלב. וסיבת הדבר נעוצה במה שנתבאר לעיל, כי תכלית האדם בקיום כל המצוות, ובכללם השבתות והימים טובים, הוא להפוך את לבבו לאהוב את ה' וליראה אותו ולדבקה בו, ולכן כשיש לו לאדם לב יש ביכולתו לעשות כל דבר וענין שנוגע לעבודת ה'.

ובדומה לשאר כל המצוות אף לימוד התורה תכליתו לשכלל את לב האדם ולהדליקו בלבת אש קודש לאהוב את ה'. זה שאנו רואים לדבון לב לב שבעלי התפיסה החלשה הולכים ונכבים ומתקדרים מעבודת ה', הוא מפני שבעונותנו הרבים הם חיים בעולם שבו סבורים שאפשר להלהיט את הלב רק על ידי לימוד דרכו של ר' שמעון שקאפ בפירוש התוספות במסכת יבמות, זו ואין בלתה. הנה על כגון דא ביקש דוד המלך שתחשב אמירת תהלים כלימוד נגעים ואהלות, כי אמירת התהלים כוונה וברגש ביכולתה להלהיב את הלב ממש כמו לימוד נגעים ואהלות, ולכן מי שמחמת מוחו אינו לבו מתלהב על-ידי לימוד נגעים ואהלות (ועל-ידי הלימוד הישיתב, בוודאי יוכל להלהיט על-ידי אמירת מזמורי תהלים).

צאו וראו איך נהגו בני כל הדורות! מדוע היו פשוטי העם במשך כל הדורות כה קרובים אל ה'? מדוע היה לבם יוקד כיקוד אש לאביהם שבשמים? מפני שהיו שופכים את לבם באמירת מזמורי תהלים ועל ידי כן היו מכוונים את לבם לאביהם שבשמים עד שהיה מתענע על ה' ומתאוה אליו בכל עת ובכל שעה.

רשות לבנו אינו

עלנו לזכור שהדבר הנחוץ ביותר הוא הלהיב את לבנו ואת לבב זרענו לעבודת ה', ועל זה נתפלא תמיד אל אבינו שבשמים "וטהר לבנו לעבדך באמת". וכשיתלהבו לבבנו לעבודת ה', נהיה בטוחים שנלך בדרכי ישרים ושנגיע לפסגת ההצלחה. וכפי שהובא לעיל מבעל מסילת ישרים שכל האברים הולכים אחר הלב, ובכל מקום שהלב נמצא שם נמצאים כל האברים. וכבר תמצא שבעלי הלב החזק אינם מרגישים מתמת כן אפילו כאבים ממשיים, וכפי שמוספר על הרה"ק ממאד"ץ זיע"א שכשהיו צריכים לנתח את גופו, ביקש שלא ירדמוהו, ובעת הניתוח הלחין את הניגון המפורסם "אזכרה" ומרוב דביקותו לא הרגיש שום כאב.

הלב מושך את האדם יותר ממה שהמוח מושך אותו, ולכן מי שלבו חושק לאיזה דבר בוודאי ישיג אותו, וכפי שאמר דוד המלך ע"ה - רגלי מוליכות אותי לבית המדרש, כי לבו היה בווער בקרבו לשבת בבית ה', ורגליו היו נמשכות אחר לבו והולכות כמו מאליהן. עם הלב יכול האדם להישאר ער בלילה ולא ירגיש כלל שהיה ער; עם המוח אי-אפשר לעשות כן.

יתירה מכך: אצל המוח, כשהאדם רוצה לחזק ולשפשוף, הוא צריך להרגילו במחשבות חדשות ולחדש בו מה שלא היה בו מתחילה. אצל הלב אינו כן, כי בלב של כל אחד מישראל כבר טבועה מעצם בריאתו הרגשת האמת והתשוקה להידבק בבוראו, אלא שברוב הפעמים הלב מכוסה ועבודת האדם היא לגלותה ולהחזירה למקורה, ודבר זה יעשה בג' אופנים: א. על-ידי קיום תרי"ג המצוות באופן מעשי, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ב. על-ידי מחשבות המוח, כי המוח שליט על הלב. ג. על-ידי הדיבור בפה, כי גם הדיבור בפה מושך אחריו את הלב כמאמר הצדיקים: האמתני כי אדבר - הגעתי לאמונת הלב על-ידי שדיברתי מענייני אמונה, וכלשון האבן עזרא שהובא לעיל, שכל המצוות, הן במעשה והן בפה, הכל הם לתקן הלב.

לבו בפתע פתאום בצעקו "מרגל הגוף", לא נע ולא זע ולא נשתנו דפיקות לבו כלל. וכששאלו אותו לאחר מכן לפשרו של דבר, אמר שהוא מפני שלמד אצל רבו להשליט המוח על הלב, ולכן באמצעות המחשבה, נשאר הלב על עמדו ולא התרגש כלל מצעקת הקיסר.

ומעתה יכול היה אדם להעלות בדעתו שהמוח הוא העיקר בעבודת ה', שהרי הוא זה שצריך לשלוט על הלב. אך האמת היא שהלב הוא העיקר ולא המוח, וכשהלב נמצא אף אם המוח מפורז ואינו מיושב לגמרי, יוכל האדם לעבוד את ה', מה שאין כן אם הלב אינו נבמצא. אלא שהקב"ה נתן כלים לאדם לכוון את לבו לעבודתו, וכלים אלו מצויים במוחו. כי אילו לא היה האדם יכול להשליט את מוחו על הלב, היה לבו מתאוה כל ימיו לפי טבעו החומרי בלבד, ועל ידי המוח יוכל האדם לכוונו לחשוק אל עבודת ה' ולהתלהב ולהתלהט ברצונו להתדבק בו, אך העיקר הוא הלב, כי הוא המלך והוא המוליך עמו את כל האדם על כל אבריו.

תכלית המצוות לתקן הלב

ואכן רבינו האבן עזרא כתב שתכלית כל תרי"ג המצוות הוא להפוך את הלב, וכלשון הפסוקים - "לאהבה את ה' ולעבדו בכל לבבכם". וכן אמרו חז"ל (בספרי) על הפסוק "ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" - מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון. היינו מפני שעבודת האדם הוא להידמות לעליון ולכוון את לבו שיהיה רחום וחנון.

זהו לשון הרב אבן עזרא בחיבורו "סוד מורא" (שער ז'): "ודע כי כל המצוות הכתובות בתורה או המקובלות או התיקונים שנתקנו האבות, אף על פי שרובם הם במעשה או בפה, הכל הם לתקן הלב".

הגה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א אמר: החילוק ביני לבין הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א הוא בכך שהרה"ק מרימנוב השתלם במידת התשונות ולכן ככלא נותר לו פרוטה בביתו ליתן לצדקה, נותר בשלוותו באמרו: "כתת הקב"ה חפץ ממני שאעשה רצונו בשב ואל תעשה וכך אקיים רצונו", אך אני עדיין לא הגעתי למדרגה זו וכשאין לי מה ליתן לעני, לבי מתפלץ מכאב. ועוד העיר הגה"ק מצאנז על עצמו: מטבעי הייתי קמצן גדול, אלא שעבדתי הרבה עד שנתהפך לבי לעבוד את ה' במצות הצדקה.

הא לנו שהלב אינו דבר שמשאירים אותו כפי שהיה בתחילה, אלא עלת ורגע עמלים ומתייעים להפכו לאהבה וליראה את ה' ולקיים מצוותיו.

נקוט לדוגמה את המצוה לדון את חברך לכף זכות, פשוט הדבר שאין תכלית מצוה זו כדי שידונו אף אותו לכף זכות בשמים כפי שנהוג לומר, אלא תכליתה כדי להפוך את הלב, ושתחת אשר יבער לב האדם בקרבו בראותו את פלוני עושה עוולה וירצה לבלוע אותו חי ואת כל הנקלע לדרכו מרוב כעס, ישיט את מוחו על לבו על ידי שידון את חברו לכף זכות ויבער את אף ורק לעבודת ה'.

צאו לכם בעקבי הצאן

נשתרש לדבוננו בין הרבה אנשים יראי ה' המחנכים את צאצאיהם בישיבות הקדושות השקפה מעוותת שכדי לזכות להצלחה זקוקים למוח חזק וחרוף, ומי שלא נולד במוח כזה אחת דתו להיכשל. מה לעשות שכן הוקבעו סדרי הישיבות, שילמדו כל התלמידים בסגנון אחד, ויוצא מזה ממילא שכל מי שאינו יכול לעמוד בסגנון זה, מורים עליו באצבע כאילו נגזר עליו מן השמים לקיים את חלקו בעולם על-די חילוק האוכל ללומדי התורה, וכל זה במקרה הטוב, ובמקרה הגרוע יותר יצמידו לו שמות לועזיים המצביעים על קשיים מקשיים שונים שאין רפואה למכתם.

אולם האמת על פי התורה היא שכדי להצליח בתורה ובעבודת ה' זקוקים אך ורק לדבר אחד - ללב. חוץ מלב אין צריך לכלום. אם יש לו לילד או לחבור לב, יכול הוא להגיע לפסגת ההצלחה, שהרי הוא יכול לטפחו ולשכללו ולהגיע אל התכלית הנכספת.

ודבר זה נכון אפילו באופן פרקטי, ויכול אני להעיד על כך ממה שראו עיני ולא זר במשך השנים בהן שימשתי כמגיד שיעור בישיבה, שכל אותם נערים שהיה לבם חזק ואיתן, עלו והצליחו ללא שום קשר לחוזק שכלם ולכשרונותם, ולהיפך

רבינו בחיי בתחילת פרשת כי תצא מביא את החכם (משלי כג טו) "תנה בני לך לי ועיניך דרכי תצורנה", והרחיב הדיבור במנתק לשונו כי על האדם ליתן את לבו להשית, דהיינו לכוון את לבו אליו ולא אל תאוות העולם, ועל ידי כן ישמור ממילא את כל מצוותיו. וכתב בלשונו: "ודבר ידוע שכל האברים שבגוף הם נמשכים אחר הלב והעינים, והלב עיקר הכל, כי אם הלב שלם עם הש"י הכל שלם, ואם הלב חסר עמו הכל חסר, ודרשו רז"ל: (ספרא דין ב) "רחמנא לבא בעי". ואמרו במדרש: (ירושלמי ברכות א ה): "תנה בני לך לי, אי את יחיב לי לבך ועיניך (אם אתה נותן לי את לבך ועיניך) ידע אנה דאת דיילי (ידוע אני שאתה שלי), ואי לא, לית את דיילי (אין אתה שלי)!" למדנו מדברי רבינו בחיי שכל איש יהודי צריך לבנות את לבו ולשכללו למען יהיה נכון לעבודת ה'.

כי כל לבבות דורשה ה'

כי הנה, כשאנו מתבוננים סביבנו, אנו רואים שינם אנשים יותר לבביים, בעלי רגש, הנוטים להזיז דמעות מעיניהם בקלי קלות, וכנגדם שינם אנשים קרי מזג שהמוח שולט אצלם ולא במהרה הם מתרגשים, ואנו נוטים לתלות כל זאת בתכונות נפשם שקיבלו מבטן ומלידה וכאילו אין להם אפשרות לשנותם.

אמנם האמת היא שכל יהודי באשר הוא, ולא משנה באיזה לב נולד, עליו לשכלל את לבו, להשקותו בכל עת, להלהיטו ולהלהיבו לאביו שבשמים, ואסור לו להשאירו כפי שהיה בתחילת יצירתו. ודבר זה נחוץ מאוד, כי אם לא יעשה כן להתעורר מעצמו להלהיט את לבו, לא זו בלבד שלא יתלהט לבו מעצמו לעבוד את ה', אלא אף ילך ויתקרר, שהרי כן טבע האדם, שכלל שהוא מזדקן ומוחו מתחזק, הלב הולך ומתקרר.

וראה זה לשונו הנפלא של הרמח"ל ז"ל ב'מסילת ישרים' (פרק טו): "והנה באמת זהו המבחן שבו נבחנים ונבדלים עובדי ה' עצמם במדרגתם, כי מי שיודע לטהר לבו יותר, הוא המתקרב יותר והאהוב יותר אצלו יתברך. הם המה הראשונים אשר בארץ המה, אשר גברו ונצחו בדבר הזה, האבות ושאר הרועים אשר טהרו לבם לפניו. הוא מה שדוד מזהיר את שלמה בנו (דברי הימים א כח) כי כל לבבות דורשה ה' וכל יצר מחשבות מביין. וכן אמרו ז"ל רחמנא לבא בעי, כי אין די לאדון ברוך הוא במעשים לבדם שיהיו מעשי מצוה, אלא העיקר לפניו שהלב יהיה טהור לכוין בה לעבודה אמיתית!"

יותר קשה לנקות לראש השנה...

באחד מערבי פסחים מציא אחד הנכדים את זקנתי הרבנית מנייפעסט ע"ה עומדת על כסא גבוה ומתאמצת להעביר הלכלוך מעל הארון. אמר לה הנכד: "מדוע סבתא תתאמצי כל כך? הלא תוכלי לבקש ממני או משאר הנכדים וננקה לך בחפץ לב!" ענתה לו זקנתי בתמימותה: "לנקות לפסח?! לנקות לפסח אינו קשה כל כך, לנקות לראש השנה זהו דבר קשה מאוד!"

את הלב צריך לנקות וללטש הן על ידי טור מרע, כי פעמים הרבה אין הלב מרגיש מפני שהוא מלוכלך ברפש וטיט ממעשים שאינם רצויים, והן על ידי עשה טוב.

יש לו לאדם לזכור ולזדעקת לחפש בכל דרך כיצד לטפח את לבו ולשכללו שיהיה נקי וזך ויחשוק אך ורק לעשות רצון ה', כי במקום שנמצא הלב שם נמצאים כל אברי האדם, וכהמשך לשון הרמח"ל שם: "והנה הלב הוא המלך לכל חלקי הגוף ונוהג בה, ואם הוא אינו מביא עצמו אל עבודתו יתברך, אין עבודת שאר האברים כלום, כי אל אשר יהיה שמה רוח הלב ללכת ולכו, ומקרא כתוב בפירוש "תנה בני לך לי!"

המוח שליט על הלב

ונבאר יותר: הנה ידוע שהמוח יכול להיות שליט על הלב, והיינו משום שעל ידי מחשבת המוח ישנתו רגשי הלב, וכפי שרואים בחוש שכאשר אומרים דבר חזיון לאדם שבו רוצין מחמת איוז צרה שפקדה אותו, מתחלפים הרגשיו. וכן ידוע המעשה שהיה עם תלמידו של בעל התניא, שרבו שלח אותו לרגל בבית הקיסר הצרפתי נפוליון. וגם כאשר הקיסר חשד בו והניח ידו על

יודום הרבי!

פרק מיוחד בחייו של כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא וצוק"ל

אחד מהפרקים בענווה שראו אצל כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא ארה"ב וצוק"ל, הוא מה שכתב ה'חובת הלבבות' שהקב"ה מביא לפעמים צרה לצדיק כדי להראות איך היהודי נראה בזמן כזה. ה'חובת הלבבות' מביא זאת כאחת מהתשובות לשאלת צדיק ורע לו, שיש הקב"ה מנסה את הצדיק כדי שיהודים אחרים ילמדו ממנו ויראה איך צריך להתנהג בעת צרה.

הן ידוע שבנו בכורו הרה"צ רבי מרדכי זיע"א שהיה משכמו ומעלה וחביב עליו ביותר, נלקח ממנו בחטף. היה זה בחודש סיון בעת סעודה שלישית. הלכו ליטול ידיים לסעודה, ופתאום חזרה הנשמה למקורה. התנהגותו של הרבי זיע"א באותה תקופה, הוציאה צדיקים ויראי שמים מכליהם, בראותם איך בן אנוש יכול להגיע לדרגה כזו. תגובתו הראשונה היתה: "נו, הרי כך אנו אומרים - 'על חיינו המסורים בידך'. רגע אחד קודם לכן היה חי כאחד האדם, ובין רגע איננו. נו, על זה אנו אומרים על חיינו המסורים בידך."

מעשה

סיפר לי הרה"ח ר' מאיר ג"ב שליט"א שהתגורר בשכונתו, תחילה בסקווירא ואח"כ בבורו פארק שבאותו שבוע ביום ראשון בבוקר עדיין לא ידע שאירע דבר מה בביתו של הצדיק. הוא ראה שם אנשים נכנסים ויוצאים, אך הדבר לא עורר בו חשד. עד שקיבל שיחת טלפון מאחד מיראי ה' בבורו פארק ששאל אותו: "מה קורה בבית הצדיק?". וכשהשיב שאינו ידוע מאומה, אמר לו: "לך תברר". נכנס לבית הצדיק ושם שמע על האסון שאירע. אחר הצהריים, ביקשו ממנו המקורבים מאחר שהוא שרוי כל-כך בדידות עם הרבי, שייכנס אליו לחזקו, כי הרבי לא דיבר אז כלום אלא ישב ושתק וקיים בעצמו 'יודום אהרן'.

הבנה למעשה

הבריק לו הקב"ה לר' מאיר רעיון נפלא. שנים הרבה קודם לכן, כשהאדמו"ר מסקווירא זיע"א היה עדיין בחיי חיותו, היה יהודי אחד בסקווירא ולו בת אחת בלבד. יום אחד בבוקר, לא קם האיש ממיטתו. הבת באה אל אמה ואמרה: "אני מנסה להעיר את אבא ואינו מתעורר". או אז נתברר גודל האסון שבין רגע היה ובין רגע הלך ואיננו. הדבר עורר רעש גדול. והנה כשנסעו אל הקבורה, ישב ר' מאיר במכונית אחת עם האדמו"ר מראחמסטריווקא זיע"א, ותוך כדי הנסיעה אמר לו האדמו"ר שבמעבר יבוק כתוב שפעמים שיש נשמה בעולם שהקב"ה מחבבה ביותר כמו מרגלית טובה, ומרוב חביבותה, הוא לוקחה לעצמו, וכך היא נעלמת מן העולם מרגע לרגע.

נכנס ר' מאיר אל הרבי זיע"א ואמר: "יזכר נא הרבי שנסענו ביחד במכונית והרבי אמר לי מה שכתוב במעבר יבוק שפעמים שהקב"ה לוקח את הנשמה מרוב חביבותה. בבת אחת אורו עיני הרבי - "כך אני אמרתי?! כך אני אמרתי?!", ונהפך לאיש אחר.

מעשה

כך שמעתי מהמקורבים ביותר שפעמים הרבה היו יכולים לראות שדבר מה מתחיל לצער את לבו, אך תיכף ומיד הוא מתנער ואומר: "הלא זה טוב, זה

מאבינו שבשמים". הוא לא היו עשוי מאבן, אבל היה לו הכוח להתחזק.

אחד סיפר לי שהיה שם בשבת שלאחר פטירת בנו, ואם עד כה נוהג היה בנו להתחיל בניגון ברוך א-ל-עליון כשהיה נמצא שם אצל אביו, הפעם שם לב שזה נתן לו איזו צביטה בלבו, אך תיכף ומיד התחיל לגרוף את פירוורי החלה והתחזק.

בימי השבעה הגיע אליו גיסו האדמו"ר מוויזניץ מאנסי זיע"א לנחמו ונכנס אתו בשיחה. תוך כדי השיחה, שאל אותו מתי נודע לו על פטירת בנו, והרבי זיע"א השיב לו: "באמצע סעודה שלישית באו לומר לי שאינו מרגיש טוב וצריך להזדרז ולסיים את הסעודה, כי יש איזו שמועה". שאל אותו גיסו: "העלית בדעתך שיתכן שמדובר בדבר כזה?". אמר לו: "כן, חלפה לי מחשבה כזו, אך אצל היהודים הרי תמיד חושבים שיהיה טוב". וכך המשיכו לשוחח בישוב הדעת מפליא. כיון שנסתיימה השיחה וגיסו עזב את הבית, מיד תפס הרבי במעקה של גרם המדרגות ופרץ בבכי מר, ולא יכול היה לחזור לעצמו. שמעתי זאת מיהודי שהיה שם בשעת מעשה.

הבנה למעשה

הלה אמר לי שבשעת שיחתו עם גיסו, הוא היה נראה כאילו אין הדבר נוגע אליו כלל. עם כזה ישוב הדעת! עם כזה הכנעה! ה'חובת הלבבות' הרי כתב בשער הכנעה שהסימן להכנעה הוא כאשר האדם מתנסה באיזה דבר קשה והוא מקבל זאת באהבה. "כך רצה הקב"ה".

מעשה

אחרי השבעה נסע הרבי לארץ ישראל כדי לעלות על ציון בנו שנטמן בחלקת ראחמסטריווקא בהר הזיתים, ושם בארץ ישראל פגש חברים משנים נשכחות, ואת כל אחד קיבל בשמחה ובמאור פנים: "שלום עליכם! ברוך ה' שאנו נפגשים". נראה היה עליו כאילו הגיע לחתונה. היו ממלוויי שבכו אז כי לא יכלו לראותו בצער, והוא השקית אותם: "מדוע אתם בוכים?". וכשהלך להתפלל תפילת ערבית וראה שהקירות מלאים במודעות גדולות של ניחום, ביקש שיסירו אותן - "מה צורך יש בכל המודעות האלה?".

וכשניגש אל הציון - כך שמעתי מאחד שליווהו - אמר שם את מזמורי התהלים שנהוג לומר בטשערנאביל, משל היה באיזה ציון של אמורא בגליל. הוא סיים את מזמורי התהלים ושב על עקבותיו מבלי להזייל אף לא דמעה אחת. הלך אחד והלשין עליו בפני אמו הרבנית ע"ה שהיה על ציון בנו ולא הזייל דמעה. כשאמו שהיתה ידועה בחריפותה שמעה על כך, היא שאלה אותו: "איזה מין דבר הוא זה? קר מזג אתה?! אתה הולך על קבר בנך ולא מוזיל דמעה?!"

הבנה למעשה

השיב לה הרבי: "הן אומרים המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, הרי שהניחום בא יחד עם ניחומה של ציון וירושלים. ובכן, עמדתי על הר הזיתים וראיתי את מקום המקדש. הרגשתי טיפס לבכות על הצער הפרטי שלי!"

איזו השגה של יהודי! איזה ביטול להקב"ה! אכן באמרות טהורות הוא מתבטא כך כמה וכמה פעמים - "לא די לדעת שהקב"ה מנהל את הכל בהשגחה פרטית, אלא צריך תמיד לדעת ולזכור שזה טוב ואין טוב מזה, כי הקב"ה הוא טוב ומטיב".

נזיל אף אנו בדרכיו, וזכותו יגן עלינו ועכ"י - אמן!

אני לדודי ודודי לי!

בעיצומם של ימי חודש הסליחות והרחמים

קבלו הבנה עמוקה ובהירה

בענין תפקידנו בעת הזאת להועיל לנו כל הימים לחיותנו כיום הזה!

טלפון ישיר שע"י קול הלשון: 073.295.1337

לחצו בכניסתכם למערכת #, ואח"כ מס' תיקייה 'אלול' 111169, ובחרו שיעור רצוי.

קול הבינני א"י - 072.257.7726 ארה"ב - 718.686.8300
בריטניה - 0204.586.2115 ברגיה - 03.300.0223

לקבלת הגיליון בקביעות
אנא מילא את הטופס
אם תרצה להמשיך לקבל
את הגיליון באופן
regional@macdonald.com

לתרומות והנצחות שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות
ישירות למכון 'בינני' בדוא"ל info@machonhavincini.com

יעמדו על הברכה על אשר נדב לבם להרים תרומת קודש למען הפצת הגליון

לע"נ הרה"ח רבי מרדכי
יהושע העשיל ברנד
ז"ל בן הגה"ח רבי אליעזר
דוד ז"ל

נלב"ע ח' אלול תשע"ג
ת.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו הר"ר
שלמה שליט"א

ידידנו הר"ר יעקב
יוסף קורנבליט
שליט"א

חתן ידידנו הר"ר מנחם
שטיינברג שליט"א

לרגל הולדת הבת
למז"ט

ה"ד ויזכו לגולה לתורה ולחופה ולמעש"ט
מתוך אמונה ובטחון!

לע"נ ידידנו הבלתי נשכח
הרה"ח
רבי משה מאיר הלוי
ב"ר אפרים איזאק ז"ל

נלב"ע ד' אלול תשפ"ג
ת.צ.ב.ה.

הונצח ע"י חבריו
וידידי